

Zitting 1980–1981 Nr.63a

16 400 XIV

Hoofdstuk XIV (Departement van Landbouw en Visserij) van de begroting van uitgaven van het Rijk voor het jaar 1981 Begroting van uitgaven; Aanwijzing en raming van de middelen

MEMORIE VAN ANTWOORD

Ontvangen 23 februari 1981

1

Reeds meermalen is – met name van departementale zijde – getracht duidelijk te maken dat het huidige beleid geenszins gericht is op het verdwijnen van werkgelegenheid uit de landbouw. Integendeel, het beleid is juist gericht op handhaving van zoveel mogelijk werkgelegenheid op zelfstandige, gezonde gezinsbedrijven. Het beleid beoogt dus juist ontwikkelingen, die voortvloeien uit autonome economische factoren, in de mate van het mogelijke bij te sturen in die door mij gewenste richting.

2

Ik doelde met die opmerking op de wenselijkheid om, gegeven de beperkte financiële ruimte voor het EG-landbouwbeleid, de bestaande premie- en subsidieregelingen (bij voorbeeld premiereregeling zoogkoeien en verwerkingspremies op groenten en fruit in Italië) op hun doelmatigheid en doeltreffendheid ten opzichte van de doelstellingen van het gemeenschappelijke landbouwbeleid te beoordelen en onderling af te wegen.

Deze vraag zal in het komende overleg over het te voeren gemeenschappelijke landbouwbeleid nader worden gezien.

3

Het is niet denkbeeldig dat, de komende jaren, in de landen van de Gemeenschap de neiging zal opkomen de ontoereikend geachte verhogingen van de gemeenschappelijke landbouwprijzen, via nationale maatregelen aan te vullen. Zulks zal met name het geval zijn indien, bij uitblijven van geldbesparende ombuigingen van het gemeenschappelijke landbouwbeleid, de geringe ruimte in de gemeenschapsmiddelen sterke beperkingen aan de mogelijkheden tot prijsverhogingen zal opleggen. Een en ander brengt het gevaar mee van concurrentievervalsingen tussen de lid-staten.

4

Niet uit het oog mag worden verloren dat er tussen ons land en het merendeel van de overige lid-staten van de Europese Gemeenschap vrij grote verschillen bestaan op het gebied van bedrijfsgrootte, graad van specialisatie, efficiëntie van de bedrijfsvoering e.d. Een gemiddeld Nederlands gezinsbedrijf met 30 of 40 melkkoeien bij voorbeeld, zal in de ogen van de meeste andere landen als een relatief groot en modern bedrijf gelden dat bij een eventuele ombuiging van het gemeenschappelijke landbouwbeleid niet zou behoeven te worden ontzien. Men dient er zich daarom terdege van bewust te

zijn dat van een afwenteling van de EG-landbouwproblemen op de moderne, gespecialiseerde bedrijven, in ons land, niet zoals in veel andere lid-staten, slechts een klein groepje zeer grote bedrijven de dupe zou worden, doch praktisch de gehele agrarische sector.

5

Een gericht programma voor exportbevordering is eind 1980 gereedgekomen en is als bijlage bij mijn schrijven van 26 november 1980 aan de vaste Commissie voor Landbouw en Visserij van de Tweede Kamer verstuurd, met afschrift aan de Voorzitter van de Eerste Kamer.

De betreffende bijlage is getiteld: «Marktgericht actieprogramma voor exportbevordering».

Uiteraard ben ik verantwoordelijk voor dit programma. Overigens is er op dit gebied een duidelijke samenwerking met de desbetreffende diensten bij het Departement van Economische Zaken.

6

Het grote belang van de agrarische export (positieve nettobijdrage aan de handelsbalans van f 8,5 mld. in 1979) rechtvaardigt een versterkte aandacht daarvoor van de zijde van de overheid.

Zoals ook uit het marktgerichte actieprogramma blijkt, wordt op gerichte wijze en in versterkte mate ondersteuning gegeven aan het exporterende bedrijfsleven in deze sector. Hierbij is echter geenszins sprake van de vorming van sowchozen of staatslandbouwbedrijven; de exportactiviteiten zullen door het bedrijfsleven zelf moeten worden uitgevoerd.

7

Voorop moet worden gesteld dat het niet mogelijk is om bij het onderzoek dat gericht is op het terugdringen van de rol van aardolie als energiedrager een scherpe scheiding te trekken tussen het onderzoek dat zich bezig houdt met het winnen van energie uit agrarische producten en het overige onderzoek naar andere energiebronnen. Zo is er bij voorbeeld een sterke samenhang tussen het onderzoek dat gericht is op energiewinning uit afvallen en nevenproducten uit land- en tuinbouw langs de weg van methaanvergisting en het onderzoek op het gebied van de biologische behandeling van rioolwater waarbij ook methaangas vrijkomt. Zo wordt ook bij de aanwending van houtafval voor directe verbranding gebruik gemaakt van moderne stooktechnieken zoals die voor steenkool zijn ontwikkeld.

Anderzijds dient er op te worden gewezen dat aan de Landbouwhogeschool onderzoek plaatsvindt dat gericht is op het winnen van zonne-energie langs fotochemische weg met toepassing van biologische principes.

Voorts is er een duidelijke samenhang tussen het onderzoek op het gebied van kleine, met hout of ander organisch materiaal te stoken vergassers bestemd voor Nederlands gebruik en soortgelijke installaties die voor gebruik in ontwikkelingslanden in aanmerking komen.

Het ligt voor de hand dat het onderzoek in andere landen zich richt naar de mogelijkheden en behoeften die zich daar aandienen, zodat daarvan voor Nederlandse omstandigheden slechts beperkt gebruik kan worden gemaakt. Met inachtneming van het gestelde in het voorgaande kan het lopende onderzoek als volgt worden samengevat. Ik wil daarbij tevens verwijzen naar mijn nota «De landbouw als leverancier van grondstoffen voor energie» die ik op 22 januari 1981 aan de vaste Commissie voor Landbouw en Visserij van de Tweede Kamer, tevens ter kennisneming aan de Eerste Kamer, heb gezonden.

Methaangaswinning

Methaangas wordt ook wel aangeduid als biogas. Het gaat om de toepassing van een anaëroobproces¹ waarbij zowel uit natte afvallen en nevenproducten op land- en tuinbouwbedrijven maar ook in de agrarische producten

¹ Proces zonder zuurstof.

verwerkende industrie methaangas (CH₄) wordt gewonnen. Een van de belangrijkste toepassingen is de verwerking van diverse soorten mest. Een tiental installaties is onder meer door het IMAG² ontworpen en wordt thans op praktijkschaal beproefd. Uiteraard betreft de rentabiliteit van dit soort voorzieningen een belangrijk deel van het onderzoek terwijl daarnaast de toepasbaarheid van het gas in bedrijf of huishouding aandacht heeft. Van het feitelijke anaërobe vergistingsproces is omtrent diverse aspecten nog onvoldoende bekend, zodat voor verdere ontwikkeling fundamenteel onderzoek nodig is, hetwelk aan de Landbouwhogeschool plaatsvindt. Daarbij komt de samenhang met het onderzoek op het gebied van de zuivering van afvalwater duidelijk naar voren.

Hetzelfde kan gezegd worden ten aanzien van de verwerking van nat afval dat afkomstig kan zijn van de verwerking van aardappelen, suikerbieten, uien, zuivelprodukten en groenten en fruit. Naast de winning van energie vormt vermindering van de milieubelasting in de meeste gevallen een belangrijk argument.

Houtproductie voor energiewinning

Naar de huidige inzichten is intensieve houtteelt in korte omlopen onder de klimatologische voorwaarden van ons land de enige perspectiefbiedende weg om biomassa voor energiedoeleinden te produceren. Teelttechnieken en boomsoortenkeuze vergen nader onderzoek ten behoeve van optimalisering.

Het «Rijksinstituut voor Onderzoek in de Bos- en Landschapsbouw De Dorschkamp» en de vakgroep Bosteelt van de Landbouwhogeschool zijn het meest bij dit onderzoek betrokken. Door de Staatsbosbeheer wordt de ontwikkeling van een type houtvergasser die onder andere op een landbouwbedrijf toegepast zou kunnen worden, gestimuleerd.

Directe omzetting van zonne-energie

Bij de vakgroepen Moleculaire Fysica en Plantenfysiologisch Onderzoek van de Landbouwhogeschool lopen een aantal projecten die betrekking hebben op dit onderwerp. Het betreft hier onderzoek met fundamenteel karakter. In dit verband verwijs ik naar de publikatie van de Nationale Raad voor Landbouwkundig Onderzoek – TNO, getiteld: «Basis voor onderzoekvoorstellen betreffende (industriële) zonne-energiewinningsprocessen afgeleid van biologische principes».

8

Ja. In de afgelopen jaren zijn de volgende bedragen besteed aan stimulering van de aanleg van erfbeplanting en andere landschappelijke beplantingen:

1977 f 4,6 mln. 1979 f 2,4 mln.

1978 f 4,3 mln. 1980 f 2,7 mln.

De lopende reeks is een gevolg van de extra financiële inspanningen die sinds 1978 nodig bleken te zijn voor de bestrijding van de iepziekte en de stimulering van de herplant van door iepziekte aangetaste beplantingen. De ongunstige ontwikkeling van die ziekte en de daarvan uitgaande bedreiging van het landschap noodzaakten tot het stellen van deze prioriteit. Ook het personeel bij het Staatsbosbeheer wordt ten gevolge van de iepziekte extra zwaar belast, zodat minder tijd kan worden besteed aan voorlichting en adviezen over aanleg en onderhoud van beplantingen.

Het is mijn voornemen, in 1981 de stimulering van de aanleg van beplantingen weer op het niveau van vóór 1979 te brengen. Voor het aangaan van verplichtingen in het kader van de onderhavige regeling is voor 1981 f 4,8 mln. beschikbaar. Rekening houdend met een bedrag van f 0,8 mln. voor de herplant van door iepziekte aangetaste beplantingen, is derhalve voor erfbeplantingen e.d. in 1981 f 4,0 mln. beschikbaar. Met dit bedrag kan groten-

² Instituut voor Mechanisatie, Arbeid en Gebouwen te Wageningen.

deels tegemoet worden gekomen aan de aanvragen voor een bijdrage, die dit jaar worden verwacht. Hierbij ga ik er voorlopig van uit dat het verloop van de kosten van de iepziektebestrijding een aantasting van dit bedrag niet noodzakelijk zal maken.

9

Ja.

Een afbakening tussen ontwikkelingshulp en humanitaire hulp wordt zowel internationaal als nationaal toegepast. Zoals uit de memorie van toelichting onder 2.4.4 blijkt, steunt ons land multilateraal zowel het Wereldvoedselprogramma (WVP), dat zich door middel van «food for work»-projecten voornamelijk richt op ontwikkeling, als de «International Emergency Food Reserve» ter voorziening in de toenemende behoefte aan noodhulp. Noodhulp wordt overigens ook verleend door het WVP, dat 10% van zijn budget hieraan besteedt.

Nationaal gesproken, zijn er aparte begrotingsartikelen voor ontwikkelingsgerichte voedselhulp en voor noodhulp. Ook wordt dit onderscheid gemaakt bij de EEG-voedselhulp. Van Nederlandse zijde wordt thans gestreefd naar betere definities bij de uitvoering van voedselhulp voor structurele hulp en voor noodsituaties.

10

Inderdaad kan hier, zonder dat de strekking van de zin verandert, de bedrijvende vorm worden gebruikt.

De «lijdende» vorm is echter gebezigd, omdat er sprake is van een «plaag».

11

Het voeren van een verantwoord landbouwbeleid binnen de beschikbare ruimte van de eigen middelen zal er voor het jaar 1981/1982 en zeker voor 1982/1983 toe nopen, bepaalde beleidsombuigingen aan te brengen. De middelen die beschikbaar komen uit bedoelde beleidsombuigingen zullen moeten worden aangewend voor de prijsmaatregelen die moeten worden genomen. Omdat het zich laat aanzien dat – gelet op de kostenontwikkeling – vrij aanzienlijke prijsverhogingen nodig zullen zijn, zullen de uit beleidsombuigingen te verkrijgen middelen navenant moeten zijn. Mij staat voor ogen dat een goede begrotingsbewaking en een zo doelmatig mogelijk marktbeheer financiële ruimte zullen scheppen. Voorts kunnen bepaalde bestaande maatregelen met onvoldoende prioriteit wellicht worden afgeschaft. Zie het antwoord op vraag 2. Ook door uitbreiding en bredere toepassing van de medeverantwoordelijkheid van de producenten en kwantitatieve beperking van de garanties zullen bezuinigingen mogelijk zijn. Eén en ander zal betekenen dat het aandeel van de landbouw in de uitgaven van de EEG minder sterk zullen stijgen dan voorheen het geval was.

Naar mijn mening zal op die wijze een verantwoord prijsbeleid voor het seizoen 1981/1982 kunnen worden gevoerd en zullen ook op wat langere termijn de grondslagen van het gemeenschappelijke landbouwbeleid kunnen worden gegarandeerd.

12

In de memorie van toelichting heb ik reeds gewezen op de noodzakelijkheid de agrarische producent voor de realiteit te plaatsen, waarbij een deel van de produktie tegen aanzienlijk lagere prijzen moet worden afgezet, dan hij zelf ontvangt. Ik zie daar niets onrechtvaardigs in. Integendeel, vooral nu de gemeenschapsmiddelen uitgeput dreigen te raken, is het in het belang van de agrarische producent dat hij mede zijn bijdrage levert aan het scheppen van financiële ruimte. Alleen op deze manier kan worden voorkomen dat het gemeenschappelijke landbouwbeleid op de klippen stukslaat.

13

Ik wil erop wijzen dat de suikersector sinds verscheidene jaren vertrouwd is met de zogenaamde produktieheffing. Het is voornamelijk aan deze vorm van medefinanciering door de producenten te danken dat het suikerbeleid de Gemeenschap, tot op heden, vrij weinig heeft gekost. Zoals bekend, zijn thans voorstellen in discussie voor het suikerregime voor de komende vijf jaar. Ik hecht eraan dat ook onder dit nieuwe regime het principe van de medefinanciering door de producenten overeind blijft. Voor de bietenteler is het daarbij alleen maar gunstig wanneer de wereldmarktprijs hoog blijft; de afzetkosten zullen dan gering zijn en dientengevolge de medefinanciering laag.

14 en 15

De algemene medeverantwoordelijkheidsheffing is op zich een eenvoudig te hanteren en doelmatig instrument om ruimte te scheppen in de gemeenschapsmiddelen. Indien de hoogte van de heffing beperkt blijft, valt – naar mijn smaak – te verdedigen dat iedere melkveehouder, ongeacht of hij zijn produktie verhoogt, wordt aangeslagen. Zolang de stijging van de melkproduktie echter blijft doorgaan, zal de heffing van jaar tot jaar flink moeten worden verhoogd om de kosten verbonden aan de afzet van de meerproduktie te kunnen dekken. Ik wil er geen twijfel over laten bestaan dat ik een dergelijke forse verhoging van de algemene heffing onaanvaardbaar acht. Dit met name wegens het feit dat de inkomenspositie van de melkveehouders sterk in het gedrang zou komen. Ik geef er daarom de voorkeur aan, het probleem van de groeiende zuiveluitgaven fundamenteel aan te pakken door de uitbreiding van de produktie in te dammen.

16

In de Tweede Kamer heb ik er allerminst voor gepleit dat eventuele produktiebeheersingsmaatregelen van tijdelijke duur zouden behoren te zijn. Ik heb als mijn opvatting uitgesproken dat het beginsel van de algemene medeverantwoordelijkheidsheffing geen alternatief zou mogen vormen voor het streven naar marktevenwicht en daarom slechts tijdelijk zou behoren te worden toegepast. Dat is iets geheel anders. In het bijzonder in de zuivelsector gaat het niet aan – zo heb ik gesteld – om jaar in jaar uit de kosten van meerproduktie financieel te neutraliseren door een dienovereenkomstige verhoging van de medeverantwoordelijkheidsheffing. Voor die sector is er maar één remedie en dat is – ik zei het reeds in mijn vorige antwoord – de produktieuitbreiding een halt toeroepen. Daar zit vooralsnog niets tijdelijks in.

17

In geval per land een quotum zou worden vastgelegd, zal de melkproduktie als geheel niet meer kunnen toenemen, ten minste tot het moment waarop het quotum eventueel wordt herzien. Dit betekent echter niet dat de individuele melkveehouder alle uitbreidingsmogelijkheden zijn ontnomen. Er zal voortdurend enige ruimte ontstaan doordat melkveehouderijbedrijven, om welke redenen dan ook, worden beëindigd of ingekrompen.

18

In de Tweede Kamer heb ik mijn duidelijke voorkeur uitgesproken voor de voortzetting van een politiek waarbij het markt- en prijsbeleid de hoofdpijler blijft voor de inkomensontwikkeling van onze land- en tuinbouw. Dit betekent overigens niet dat het huidige markt- en prijsbeleid zonder feilen zou zijn. Ik erken dat het beleid met name voor een effectieve beïnvloeding van het marktevenwicht in een aantal sectoren van de land- en tuinbouw te kort schiet. Maar dat rechtvaardigt nog niet het overboord zetten van het huidige markt- en prijsbeleid. Naar mijn overtuiging is het zeer wel mogelijk, onder handhaving van de grondbeginselen van het markt- en prijsbeleid, de doelstelling van marktevenwicht te realiseren, bij voorbeeld door maatregelen te

introduceren die de produktiegroei gaan indammen. Ik betwijfel overigens, of er een reëel alternatief voorhanden is voor het markt- en prijsbeleid als hoofdinstrument van inkomenspolitiek. Natuurlijk valt te denken aan het stelsel van inkomenstoelagen. Hierbij mag evenwel niet uit het oog worden verloren dat een dergelijk systeem een aantal jaren een aanmerkelijk groter beroep op gemeenschapsmiddelen zou doen dan het huidige markt- en prijsbeleid, hetgeen de bestaande moeilijkheden met betrekking tot het EEG-budget dus zou vergroten.

19

In beginsel geef ik de voorkeur aan steun aan de particuliere opslag van landbouwprodukten boven opslag voor rekening en risico van de overheid. Zulks niet in de laatste plaats ook om budgettaire redenen. Particuliere opslag biedt echter slechts dan mogelijkheden, wanneer er sprake is van een tijdelijke overschotsituatie; de handel moet de redelijke zekerheid hebben dat het prijspeil zich over een tijd zal herstellen. Ingeval er, zoals in sommige sectoren van onze land- en tuinbouw, sprake is van structurele overschotten, en derhalve op een prijsherstel op korte termijn niet te rekenen valt, zal de handel nauwelijks belangstelling hebben voor opslag met steun uit de gemeenschapsmiddelen. In een dergelijke situatie zal een deel van de produktie uit de markt moeten worden genomen en, doorgaans tegen een aanmerkelijk lagere prijs, op een andere markt afgezet.

20

Beleidsombuigingen zijn uiteraard geen doel in zichzelf. Waar het om gaat, is, dat door een bijstellingsoperatie zowel op korte termijn ruimte wordt geschapen voor een aangepast prijsbeleid als op langere termijn het voortbestaan van het gemeenschappelijke landbouwbeleid zelf wordt gewaarborgd. Voor zo'n bijstellingsoperatie zijn verschillende invalshoeken mogelijk en nodig. Te denken valt in de eerste plaats aan de klassieke instrumenten van het Europese landbouwbeleid: het prijsbeleid, de noodzaak van een kritisch en efficiënt marktbeheer en van voortdurend afwegen van de diverse steunen en premieregelingen. Een voor het gemeenschappelijke landbouwbeleid vrij nieuwe invalshoek is, de producenten mee laten betalen in het beleid. Ook kan aan een zekere kwantitatieve beperking van de garantie worden gedacht.

Natuurlijk doet de noodzaak van beleidsombuiging zich het sterkst gevoelen in relatief dure sectoren, als zuivel, rundvlees en granen. Voor wat de zuivel aangaat, heb ik bij herhaling de opvatting uitgesproken dat het beste zou zijn de groei van de produktie tot staan te brengen. Ik heb de indruk dat de gedachte dat het Europese landbouwbeleid dringend bijstelling behoeft, het afgelopen jaar in de meeste landen van de Gemeenschap belangrijk terrein heeft gewonnen. Natuurlijk wordt er ten aanzien van de uitwerking van de bijstelling verschillend gedacht. Ieder zal bij zich zelf zoveel mogelijk de pijn willen ontlopen. Ik koester dan ook niet de illusie dat alles in één keer gerealiseerd zal kunnen worden. Waar ik op vertrouw, is, dat de algemene bereidheid om iets te doen voldoende basis vormt om een eerste zeer belangrijke stap te zetten.

21

De functie van de buitenlandse vertegenwoordigingen van mijn departement omvat in de eerste plaats het opbouwen en onderhouden van de nodige contacten met het Ministerie van Landbouw in het betreffende ambtsgebied en met andere ministeries. Dit laatste geldt met name voor een aantal specifieke aangelegenheden op het gebied van buitenlandse handel, volksgezondheid, ruimtelijke ordening en milieu, alsmede met boerenorganisaties, organisaties op het terrein van de agrarische handel en industrie en instellingen op landbouwwetenschappelijk en -technisch gebied.

In een aantal gevallen strekken de contacten zich ook uit tot de internationale landbouworganisaties die in het betreffende ambtsgebied zijn gevestigd.

De landbouwwattaché's rapporteren regelmatig over de politieke, economische, technische en wetenschappelijke ontwikkelingen op agrarisch en agro-industrieel gebied die in het ambtsgebied plaatsvinden en die van belang kunnen zijn voor de positie van de Nederlandse landbouw in brede zin en van de agrarische industrie en handel in Nederland.

In omgekeerde richting zal de landbouwwattaché desgewenst aan de autoriteiten binnen zijn ambtsgebied de nodige informatie kunnen verstrekken over de Nederlandse opvattingen in bepaalde landbouwpolitieke aangelegenheden en over de ontwikkelingen binnen de Nederlandse landbouw.

In een aantal landen, waaronder de laatste tijd met name ook de zich industrialiserende ontwikkelingslanden en de olie-producerende landen, oefent de landbouwwattaché een steeds belangrijker wordende functie uit bij de bevordering en begeleiding van de Nederlandse agrarische export en bij het opsporen van mogelijkheden voor en begeleiding in de opzet van deelneming door het Nederlandse bedrijfsleven in de agrarische en agro-industriële projecten.

In enkele belangrijke emigratielanden fungeert de landbouwwattaché tevens als emigratie-attaché, terwijl hij in de ontwikkelingslanden de nodige inbreng heeft bij de bepaling van projecten voor de ontwikkeling van de landbouw en het platteland en bij het overleg over de besteding daaraan van Nederlandse ontwikkelingshulpgelden. De samenwerking met de buitenlandse diensten van andere departementen verloopt goed.

In het kader van de taakverdeling met het Ministerie van Buitenlandse Zaken worden de landbouwtechnische en veelal ook de agro-commerciële kwesties doorverwezen naar en afgehandeld door de bij de betreffende ambassade geaccrediteerde landbouwwattaché. In de afgelopen periode is geleidelijk de praktijk gegroeid, de handelsattaché en de landbouwwattaché van de Nederlandse ambassades tegelijkertijd naar Nederland te laten komen voor een periodiek programma van intensieve contacten met en voorlichting aan het Nederlandse bedrijfsleven.

Formele samenwerkingsafspraken met buitenlandse diensten van andere landen, inclusief die van België en Luxemburg, zijn er niet.

In vele hoofdsteden zijn er echter regelmatig bijeenkomsten van alle geaccrediteerde landbouwwattaché's met de lokale agrarische autoriteiten.

Wanneer de Europese Gemeenschap zich met betrekking tot een agrarisch onderwerp dient te manifesteren in een vergadering van een internationale organisatie, belegt de landbouwwattaché van de op dat moment voorzittende lid-staat een coördinatievergadering.

22

De aanbeveling van de «Advisory Committee on Fisheries Management» van de Internationale Raad voor het Onderzoek van de Zee inzake het verbod van directe haringvangst in de Noordzee, de Keltische Zee en ten Westen van Schotland is nog niet herzien en het verbod is nog van kracht.

Inmiddels heeft de Europese Commissie tijdens de Visserijraad van 9 tot 12 februari 1981 voorgesteld dat 40 000 ton in 1981 door de vloten van de lid-staten in de Noordzee, voor zover het gemeenschapswateren betreft, wordt opgevangen. Hierover kon nog geen overeenstemming worden bereikt, zodat ik dit onderwerp in de volgende Visserijraad aan de orde zal stellen.

23

Binnen de EG – met geliberaliseerde handel – is het in de vraag vermelde verschijnsel een normale zaak, evenzeer als het op markten in andere lid-staten aanbieden van Nederlandse vis- en visprodukten.

24

Ik kan niet beoordelen in hoeverre Nederlandse vissers anders worden behandeld dan hun Franse en Belgische collega's. Het verbod van de gerichte visserij op haring vloeit voort uit een verordening van de Raad van Europese

Gemeenschappen, waarin een aantal vangstbeperkende maatregelen zijn voorgeschreven voor de wateren die vallen onder de jurisdictie van de lidstaten. Deze verordening is ook van toepassing op België en Frankrijk. De controle op naleving van de verordening in de wateren, die onder hun jurisdictie vallen, is geheel een aangelegenheid van deze lidstaten.

Voor zover in ons land overtredingen zijn geconstateerd, hebben de bevoegde instanties proces-verbaal opgemaakt. Deze gevallen zullen via de normale justitiële kanalen worden afgehandeld.

25

De gevolgen van een gemeenschappelijk visserijbeleid zijn dat alle lidstaten de overeen te komen maatregelen zullen naleven. De overtredingen van het haringvangstverbod zullen ongetwijfeld in de Europese Visserijraad aan de orde worden gesteld. Voor zover mij bekend, heeft inmiddels de Commissie van de Europese Gemeenschappen zich tot een van de desbetreffende landen gewend ter verkrijging van nadere informatie.

26

Ja.

27

Afgezien van het gegeven dat de zorgwekkende landbouwontwikkeling niet in de eerste plaats te wijten is aan tekortkomingen van technische aard, zoals ik in de memorie van toelichting onder 2.4.1 mocht uiteenzetten, is de inzet van Nederlandse mogelijkheden beperkt in verband met de noodzaak van een integrale aanpak gedurende langere tijd. De primaire verantwoordelijkheid voor deze aanpak berust bij de ontwikkelingslanden zelf. De Nederlandse bijdrage hieraan is aanvullend van aard. Voor de ruimere plaats die, naar verwachting zowel door ontwikkelingslanden als door ons land voor plattelandsontwikkeling en verbetering van de voedselvoorziening zal worden ingeruimd, is een gevarieerd dienstenpakket beschikbaar. Voorbeelden daarvan zijn in hoofdstuk 2.4 van de memorie van toelichting aangegeven. Ook de Projectenlijst van september 1980, waarin de bilaterale projecten van de Nederlandse financiële en technische samenwerking met ontwikkelingslanden zijn opgenomen, geeft een goed beeld van de veelzijdige bijdragen van het ministerie en van zijn adviesinstanties, als het Internationaal Agrarisch Centrum, het International Institute for Land Reclamation and Improvement, de Landbouwhogeschool, Staatsbosbeheer, praktijkscholen en proefstations. De formulering van een integraal voedselvoorzieningsbeleid en in het bijzonder de door ons land te ondersteunen activiteiten zijn neergelegd in de beleidsnota over ontwikkelingsgerichte voedselhulp die in januari jl. gereed is gekomen. Hierbij noem ik de steun die Nederland verleent aan een aantal landen voor het opzetten en uitvoeren van passende voedselstrategieën.

Om een beter inzicht te verkrijgen in het hanteren van voedselstrategieën had ons land in samenwerking met de Wereld Voedsel Raad in november jl. een bijeenkomst voor Afrikaanse landen in Den Haag belegd. In deze bijeenkomst werden op hoog niveau vertegenwoordigd 19 Afrikaanse landen, 8 donorlanden en 13 internationale organisaties.

28

Voor het antwoord op deze vraag verwijs ik gaarne naar de Nota EG-beleid en Ontwikkelingssamenwerking van november 1980 (Tweede Kamer, zitting 1980–1981, stuk 16 506). Beleid en maatregelen, die direct zijn gericht op de bestrijding van honger en ondervoeding van bevolkingsgroepen in ontwikkelingslanden, komen vooral in hoofdstuk IV «Het Gemeenschappelijk Hulpbeleid» aan de orde.

De besprekingen van de Spaanse minister, belast met de betrekkingen met de Europese Gemeenschappen, die in november 1980 op het Ministerie van Buitenlandse Zaken werden gevoerd, hebben uitgewezen, dat – ondanks de huidige problemen binnen de Gemeenschap – Spanje de onderhandelingen wil voortzetten. Mijn Spaanse ambtgenoot heeft aanvaard, dat er tot juni 1981 geen effectieve onderhandelingen kunnen plaatsvinden met betrekking tot de onderhandelingsdossiers landbouw en budgettaire aangelegenheden. Voor wat betreft de overige dossiers zou echter aanmerkelijke voortgang kunnen plaatsvinden.

Volgens de Spaanse minister zou het tijdschema voor de onderhandelingen moeten zijn:

- afronding in juni 1981 van de onderhandelingen op alle gebieden, met uitzondering van landbouw en eigen middelen;
- van juni 1981 tot medio 1982 onderhandelingen over de landbouwsector en de eigen middelen;
- in de zomer van 1982 dienen de toetredingsinstrumenten te worden ondertekend; ratificatie zou in de loop van 1982 kunnen plaatsvinden;
- toetreding van Spanje op 1 januari 1984.

De Staatssecretaris van Buitenlandse Zaken heeft gewezen op de moeilijkheden van de Gemeenschap op landbouw- en budgettair gebied. Benadrukt werd, dat, onafhankelijk van de toetredingsonderhandelingen, de financiële beperkingen van de Gemeenschap, aanpassingen op bepaalde onderdelen van het landbouwbeleid noodzakelijk maken.

In het kader van de onderhandelingen over de toetreding van Spanje tot de Europese Gemeenschappen hebben nog geen besprekingen plaatsgevonden over de duur van de overgangperiode en de daarin te treffen maatregelen ten behoeve van de tuinbouw.

31

In de memorie van toelichting wees ik erop dat in de jaren 1976/1977 t/m 1978/1979 het totale gezinsinkomen ruim tweemaal hoger was dan het kengetal dat de arbeidsopbrengst van de ondernemers weergeeft. Ik vermeldde daarbij dat dit verschil onder meer samenhangt met het feit dat een deel van de in het rentabiliteitskengetal berekende kosten, niet behoeft te worden uitbetaald omdat het betrekking heeft op de arbeid van de ondernemer en zijn gezinsleden en op het in het bedrijf geïnvesteerde eigen vermogen. Deze opmerkingen dienden ter verklaring van het feitelijke gegeven dat het inkomen uit het agrarische bedrijf, ondanks een lage rentabiliteit, in veel gevallen toch voldoende is om daaruit de besparingen op te brengen die voor de voortzetting van het bedrijf noodzakelijk zijn.

32

Uit het antwoord op de vorige vraag zal duidelijk zijn dat ik de relatief lange werktijden en gemiddelde onderbeloning van de gezinsarbeid in de land- en tuinbouw niet als positief te waarderen verschijnselen heb willen beschouwen. Zij vormen een deel van de verklaring waarom bij een relatief achterblijvende rentabiliteit de continuïteit van een bedrijf niet meteen in gevaar komt.

33

Momenteel wordt op mijn departement gewerkt aan de totstandkoming van een algemene landbouwvestigingswet. Deze wet zal per sector worden ingevuld. In ieder geval overweeg ik een invulling te bevorderen voor de intensieve veehouderij. Ik verwacht dat dit jaar een ontwerp voor advisering kan worden uitgebracht.

34

In het kader van de werkzaamheden ter voorbereiding van een eventuele vestigingswet land- en tuinbouw wordt thans nagegaan, in hoeverre het stellen van normen aan de bedrijfsgrootte strookt met het EEG-verdrag, resp. het gemeenschappelijke structuurbeleid. Op de resultaten daarvan kan ik niet vooruitlopen.

35

De ongelijkmatigheden, die de arbeidsfilm in de akkerbouw vertoont met onderbezetting in de wintermaanden acht ik structureel voor deze bedrijfstak. Sorteerkwerkzaamheden aan consumptie-aardappelen en uien bieden slechts beperkte mogelijkheden voor een meer rendabel gebruik van de aanwezige arbeid op het akkerbouwbedrijf. Slechts voor een gering percentage van de akkerbouwbedrijven zijn er mogelijkheden voor de teelt van groenten, zoals witlof, spruitkool en bewaarkool, die ook veel winterarbeid leveren.

Omdat van de teelttechnische, economische en bedrijfsorganisatorische aspecten van genoemde beperkte mogelijkheden voldoende bekend is en ik geen perspectief zie in andere, meer algemeen toepasbare oplossingen voor het gesignaleerde probleem, acht ik het weinig zinvol, grote voorrang te verlenen aan onderzoek op dit gebied.

36

Ook mijns inziens is er voldoende reden om de wenselijkheid van regionale toeslagen in de agrarische sector te onderzoeken. Bij een eventuele uitsluiting doet zich evenwel het probleem voor dat de desbetreffende investeringen moeilijk, zo niet onmogelijk, zijn te onderscheiden van de overige investeringen. Er is hierover nog interdepartementaal overleg gaande.

37

Omdat dit niet tot mijn competentie behoort, kan ik geen uitspraak doen over de wenselijkheid en de mogelijkheid van een herziening van de kleinschaligheidstoeslag in de WIR.

38

Bij de behandeling van deze landbouwbegroting in de Tweede Kamer heb ik over dit onderwerp een notitie toegezegd. Op de inhoud daarvan kan ik nu niet vooruitlopen.

39

In de memorie van toelichting heb ik het in de vraag gestelde standpunt niet ingenomen. Niettemin ben ik van mening dat men er in het algemeen van uit kan gaan, dat investeringen bestaande werkgelegenheid waarborgen, hetzij nieuwe werkgelegenheid scheppen.

40

Het woord «slechts» houdt verband met de groei van het volume van de binnenlandse consumptie (2,5%) in verhouding tot de vrij sterke groei van het exportvolume (10%).

41

Wegens de te verwachten dalende koopkracht houd ik in de naaste toekomst rekening met een stagnatie van de groei of zelfs met een geringe daling van het volume van de binnenlandse consumptie van voedings- en genotmiddelen.

42

Het snijmaïsareaal vertoont reeds sedert het begin van de jaren zeventig een aanzienlijke jaarlijkse toeneming. Het graslandareaal neemt evenwel in even sterke mate af. In de tweede helft van de jaren zeventig is de afname van het graslandareaal zelfs sterker geweest dan de toeneming van het snijmaïsareaal, hetgeen heeft geresulteerd in een lichte afname van het areaal grasland en voedergewassen. De toeneming van het aantal melkkoeien en de stijging van de produktie per koe vergen evenwel een groeiende voederbehoefte. Voor een deel wordt deze behoefte gedekt door een verhoging van de produktiviteit van grasland en voedergewassen, maar daarnaast is hiervoor een stijging van het mengvoederverbruik noodzakelijk geweest. De

sterke toeneming van het mengvoederverbruik in 1979 is echter vooral ook veroorzaakt door de betrekkelijk ongunstige weersomstandigheden in het voorjaar en de zomer van 1979.

Tot slot merk ik op dat het areaal grasland en voedergewassen en het mengvoederverbruik natuurlijk een relatie hebben met de hoogte van de melk- en rundvleesproductie. Voor mijn beoordeling van deze ontwikkeling verwijs ik naar mijn antwoorden 12 t/m 18.

43

De schaalvergroting die zich in de mengvoedersector doorzet, ervaar ik niet als negatief. Deze ontwikkeling is het gevolg van fusies van mengvoederbedrijven en van capaciteitsuitbreidingen bij vooral de grote mengvoederbedrijven, waardoor kostenbesparingen kunnen worden gerealiseerd. Het streven naar rationalisatie van de produktie blijft gewenst, aangezien een efficiënte mengvoederproduktie van grote betekenis is voor de concurrentiepositie van de afnemers (m.n. de veehouderijsectoren). Aan de schaalvergroting zoals die zich thans voordoet, acht ik geen grote nadelen verbonden, hoewel ik me realiseer dat de werkgelegenheid bij de kleine mengvoederfabrikanten onder druk staat.

44

De moeilijkheden bij AVEBE kunnen vooral aan het volgende complex van oorzaken worden toegeschreven. De milieuverontreiniging bij AVEBE kan volgens de oorspronkelijke plannen van de onderneming volledig worden beteugeld via een ombouw en concentratie van de zetmeelproduktie. Voor deze ombouw waren zeer omvangrijke investeringen vereist die, wegens het geringe eigen vermogen van de onderneming, vrijwel geheel met vreemd vermogen dienden te worden gefinancierd. Het uitgangspunt van de ombouwoperatie was, dat de exploitatie hiervan niet verliesgevend zou zijn.

De zeer hoge en sterk toegenomen rentelasten en de sterk gestegen energiekosten zijn de belangrijkste factoren geweest die ertoe hebben geleid dat de exploitatie van het gekozen procédé een negatieve ontwikkeling vertoonde. Daarbij kwam nog, dat de marktontwikkelingen wegens grote concurrentie van de zijde van de maïsmeelindustrie en wegens de neergaande conjunctuur verslechterden, zodat de kosten niet in voldoende mate in de eindprodukten konden worden doorberekend.

45

Bij twee van de tien aardappelzetmeelfabrieken, te weten «Oostermoer» en «Tonden» wordt het afvalwater gezuiverd. In deze fabrieken is derhalve veel geïnvesteerd en zijn hoge kosten gemaakt. De overige acht fabrieken van AVEBE die in 1980 in bedrijf waren, veroorzaakten eveneens een ernstige waterverontreiniging. Ten minste vijf van deze fabrieken zijn of zullen worden gesloten. Bij de uiteindelijk resterende fabrieken zullen in de toekomst ook investeringen dienen te worden verricht ten einde het afvalwater te zuiveren.

46

De door AVEBE gepresenteerde herstructureringsvoorstellen, met name neergelegd in de «Hoofdpijnen van het voorstel tot herstructurering AVEBE» zijn naar mijn mening voldoende voorbereid. Er zijn op dit moment geen redenen, aan te nemen dat deze niet naar behoren zullen worden uitgevoerd.

47

Op dit moment is bij AVEBE nog geen regeringscommissaris aangesteld. In mijn brief dd. 1 december 1980 aan AVEBE waarin financiële steun aan de onderneming is toegezegd, is als voorwaarde opgenomen dat, indien door mij gewenst, AVEBE bereid dient te zijn een regeringswaarnemer met vergaande bevoegdheden te aanvaarden.

De heer J. Nieuwenhuyse, die medio 1980 top gedelegeerd bestuurslid bij AVEBE is benoemd, heeft voldoende medewerking van bestuur en directie verkregen en heeft in nauwe samenwerking met hen de «Hoofdlijnen van het voorstel tot herstructurering van AVEBE» opgesteld. Ik heb geen redenen, aan te nemen dat de bedoelde medewerking in de komende tijd niet zal worden gegeven. Overigens heb ik het voornemen, de heer Nieuwenhuyse binnenkort tot regeringscommissaris te benoemen.

48

Zoals ik in antwoord 44 heb uiteengezet, is AVEBE door een complex van oorzaken in moeilijkheden gekomen. Bestuur en directie van AVEBE konden aan aantal factoren bij het in uitvoering nemen van de ombouwoperatie niet voorzien, zodat hen hiervoor geen verwijt treft. Mede gelet op de constructieve opstelling van bestuur en directie in de huidige herstructureringsfase heb ik in hen voldoende vertrouwen voor de toekomst.

49

Ervan uitgaande dat de produktie van aardappelmeel opgenomen zal blijven in de EEG-zetmeelregeling en in dat kader voldoende ondersteuning verkrijgt, acht ik – na de herstructurering – zeker een basis voor de toekomst van aardappelmeel aanwezig.

50

In de Veenkoloniën is produktietechnisch gesproken, de teelt van consumptie-aardappelen, van snijmaïs, van suikerbieten of van granen zeer wel mogelijk.

Ook de veeteelt zou naast akkerbouw een zekere basis kunnen bieden. In het algemeen is het zo, dat omschakeling naar andere teelten dan de fabrieks-aardappelteelt ten koste gaat van het inkomen van de boer.

Een tweede factor die een omschakeling op grote schaal weerhoudt, vormt het feit dat de marktomstandigheden geen sterke groei van de agrarische produktie in genoemde richtingen toelaten. Wel acht ik het mogelijk dat op beperkte schaal een zekere omschakeling zal kunnen plaatsvinden zonder dat er sprake behoeft te zijn van een fors inkomensverlies of van ernstige marktverstoringen. Op langere termijn zal wellicht de teelt van veldbonen voor veevoederdoeleinden een alternatief kunnen bieden voor de huidige teelten in de Veenkoloniën. Zie voorts antwoord 67.

51

Uitvoering van de door AVEBE gepresenteerde herstructureringsvoorstellen acht ik zonder meer noodzakelijk voor de continuïteit van de onderneming en voor het behoud van de fabrieks-aardappelteelt. Ik ben er daarom van overtuigd dat de hele herstructureringsoperatie in het belang van de betrokkenen is.

52

Het concentratieproces in de zuivelindustrie vindt zijn oorsprong in het streven naar een zo efficiënt mogelijke aanvoer, verwerking en afzet van melk en zuivelprodukten. Naast bedrijfseconomische motieven, zoals o.a. het beter kunnen plannen van investeringen, de sterkere positie op de afzet- en kapitaalmarkt, de betere mogelijkheden voor research en marktonderzoek en -ontwikkeling, spelen hierbij factoren een rol als de mogelijkheden om een meer constante kwaliteit van de produkten te bereiken en om verdergaand te moderniseren. Tegen deze achtergrond sta ik zeker positief tegenover de geschetste ontwikkelingen.

53

Met name uit oogpunt van de werkgelegenheid maak ik mij ernstig zorgen over de ontwikkelingen in de vleesverwerkende industrie. Ik acht het dan ook van groot belang dat een halt wordt toegeroepen aan de negatieve ten-

densen in deze sector. Zo er al gestuurd zal kunnen worden, dient dit mijns inziens in sectorverband plaats te vinden. In dit kader juich ik het initiatief van de vakbeweging van harte toe, te komen tot een sectorale aanpak van de problematiek. Ik verleen er gaarne mijn medewerking aan. Een en ander zal naar verwachting resulteren in een z.g. structuuronderzoek, waarbij aan de diverse probleemvelden intensieve aandacht zal kunnen worden geschonken. Op basis van dit onderzoek kan te zijner tijd worden gezien, welke concrete maatregelen dienen te worden genomen om tot verbetering van de geschetste situatie te geraken.

54

Ik onderschrijf de opvatting dat de bestaansmogelijkheden van de Nederlandse glastuinbouw in hoge mate afhankelijk zijn van de technische voorsprong op anderszins begunstigde productiegebieden in het buitenland en dat het onderzoek van grote betekenis is voor de handhaving van deze technische voorsprong. Ondanks de budgettaire beperkingen waarvoor het landbouwkundige onderzoek thans geplaatst is, streef ik ernaar, de huidige capaciteit van het op produktie gerichte onderzoek zoveel mogelijk te handhaven en het energiebesparende onderzoek met extra middelen nog eniger-mate te versterken.

55

Enige jaren geleden zijn door het Landbouw-Economisch Instituut (LEI) de resultaten gepubliceerd van een onderzoek «Tuinarbeid in het Zuidhollands Glasdistrict». In dit onderzoek werd aandacht besteed aan de arbeidsvoorziening, aan de werkomstandigheden en aan de opvattingen die de tuinarbeider heeft over zijn werkomstandigheden en zijn beroep. Uit dit onderzoek, waarin duidelijk ook de sociale problematiek is betrokken, zijn aanbevelingen naar voren gekomen, die in hoofdzaak op het terrein van de arbeidsvoorwaarden en -omstandigheden en het personeelsbeleid liggen. De uitvoering van die aanbevelingen is daarom in de eerste plaats een taak van de organisaties van werkgevers en werknemers in de glastuinbouw. In dat verband voert thans het Instituut voor Mechanisatie, Arbeid en Gebouwen (IMAG) te Wageningen in opdracht van het Landbouwschap een werkclassificatie-onderzoek uit in de diverse sectoren van de veehouderij, in de akkerbouw en in de belangrijkste takken van tuinbouw, waaronder de glastuinbouw. Voorts besteedt het IMAG in zijn programma voor arbeidskundig onderzoek veel aandacht aan werkomstandigheden, werkhouding en fysieke belasting bij de arbeid in kassen.

Ten slotte wijs ik op een lopend onderzoek van het Economisch-Technologisch Instituut (ETI) voor Zuid-Holland, uitgevoerd in opdracht van de Kamer van Koophandel te Delft, naar de economische betekenis en de werkgelegenheid in de glastuinbouw en de hiervan afhankelijke bedrijven (de zgn. agribusiness) in het Westland. Arbeidsvoorziening en personeelsbeleid zijn echter slechts nevendoeleinden van dit onderzoek.

Wat de voorlichting betreft, merk ik op dat de arbeidsvraagstukken in de bedrijfsvoorlichting een toenemende aandacht krijgen. In overleg en samenwerking met het bedrijfsleven zullen de resultaten en aanbevelingen uit genoemd onderzoek in de voorlichting worden betrokken.

56

De beschikking reconstructie oude glastuinbouwgebieden is vastgesteld bij besluit van 29 maart 1979 van de Minister van Landbouw en Visserij. Op grond van deze beschikking is het gebied «Het Ven» bij Venlo inmiddels aangewezen als reconstructiegebied en heeft de Centrale Cultuurtechnische Commissie een positief advies voor aanwijzing uitgebracht voor de gebieden «Aalsmeer» en «Huissen-Lent». Voorts zijn in dit kader aanvragen voor reconstructie ingediend voor gebieden bij Roelofarendsveen, Pijnacker en Ter Aar. In totaal gaat het om een oppervlakte van ruim 1700 ha.

De beschikking heeft tot doel de knelpunten voor een gezonde economische ontwikkeling in de oude glastuinbouwgebieden weg te nemen. Het daartoe op te stellen reconstructieplan behelst een aantal voorzieningen die in twee groepen kunnen worden ingedeeld.

De eerste groep bestaat uit infrastructurele en landschappelijke voorzieningen, zoals de verbetering van de ontsluiting en de waterbeheersing en het aanbrengen van beplantingen. De realisering van deze voorzieningen is afhankelijk van de medewerking van de gemeente en het waterschap. Daarnaast is de medewerking van particulieren nodig voor eventueel noodzakelijke grondverwerving.

De tweede groep bestaat uit:

1. de verwerving en de aanwending van gronden en opstallen;
2. de verplaatsing van glastuinbouwbedrijven;
3. de uitvoering van kavelverbeteringswerken;
4. de afbraak van glasopstanden;
5. eventuele andere voorzieningen.

De uitvoering van deze groep van voorzieningen is afhankelijk van de medewerking van de betrokken ondernemers. Deze medewerking geschiedt op basis van vrijwilligheid.

Een andere situatie doet zich voor indien het reconstructiegebied deel uitmaakt van een gebied waarvoor een ruilverkaveling in voorbereiding is of een gebied waar een ruilverkaveling in uitvoering is. Dit is het geval met de gebieden bij Venlo en Huissen-Lent. In de kosten van de uitvoering van infrastructurele en landschappelijke voorzieningen en kavelverbeteringswerken worden dan geen bijdragen op grond van de beschikking gegeven. Deze voorzieningen vinden dan namelijk plaats binnen de regelen en financiële mogelijkheden van een wettelijke ruilverkaveling.

57

Na een daartoe strekkende aanvraag geschiedt de aanwijzing van een verouderd glastuinbouwgebied tot reconstructiegebied door de Minister van Landbouw en Visserij. Uit het feit van de aanwijzing blijkt derhalve mijn bereidheid een algehele reconstructie van deze gebieden te bevorderen. Voor een aangewezen gebied wordt een reconstructieplan opgesteld, dat uiteindelijk door de Centrale Cultuurtechnische Commissie in overeenstemming met gedeputeerde staten van de betrokken provincie wordt vastgesteld. De uitvoering van het plan kan in gedeelten worden gerealiseerd.

58

Nadat aanvankelijk mede in relatie tot de totstandkoming van het aardgascontract ten behoeve van hen, die als gevolg hiervan zouden moeten besluiten tot bedrijfsbeëindiging, tot een verdubbeling van de premie voor afbraak van economisch verouderde glasopstanden samengaan met bedrijfsbeëindiging was besloten, bleek er een zodanig beroep op deze regeling te worden gedaan, dat de ramingen verre werden overschreden en de beschikbare middelen van de Stichting Ontwikkelings- en Saneringsfonds voor de Landbouw te kort bleken te schieten. Derhalve was tijdelijke schorsing van de mogelijkheid tot het indienen van aanvragen onvermijdelijk. Tijdens de schorsing is een en andermaal met het dagelijks bestuur van het Landbouwschap overlegd, hoe verder te handelen. Hierbij kon geen overeenstemming worden bereikt. Door het beschikbaar stellen van extra geldmiddelen voor het honoreren van aanvragen en voor een voortzetting van de reeds eerder bestaande regeling, was het mogelijk op deze basis de regeling te doen heropenen.

59

Het Ontwikkelings- en Saneringsfonds voor de Landbouw verstrekt de bijdragen in de kosten van afbraak van economisch verouderde glasopstanden bij bedrijfsbeëindiging. Deze bijdragen staan los van de bijdragen die op grond van de Beschikking reconstructie oude glastuinbouwgebieden wor-

den verstrekt in de kosten van de afbraak van glasopstanden. Laatstgenoemde bijdragen worden echter alleen verleend indien deze afbraak past in het reconstructieplan. De bijdrage wordt niet alleen gegeven aan de ondernemer die zijn bedrijf beëindigt, maar ook aan de ondernemer die ter vervanging van de oude, af te breken glasopstanden, nieuwe bouwt.

Uit het bovenstaande blijkt dat de reconstructieregeling niet wordt beïnvloed door wijzigingen met betrekking tot de glasafbraakpremie bij bedrijfsbeëindiging van het O en S-fonds.

60

Er is geen sprake van een sterk discriminerend en uiteenlopend beleid. Zie het antwoord op vraag 58. Wanneer een beleid zodanige uitwerking heeft, dat de consequenties daarvan niet (meer) aanvaardbaar zijn, is aanpassing geboden. Dit neemt niet weg, dat ook de geldende glasafbraakregeling een op de glastuinbouw toegespitst bedrijfsbeëindigingsregelingscomplex betreft, dat recht doet aan specifieke aspecten van bedrijfsbeëindiging in deze bedrijfstak.

61 en 62

Zoals uit het antwoord op vraag 58 blijkt, zijn extra budgettaire voorzieningen getroffen. Deze maken het mogelijk de regeling zonder einddatum te kunnen voortzetten. Juist dit aspect in relatie tot de beschikbare extra geldmiddelen leidde tot wederopenstelling van de regeling, hetgeen anders niet het geval had kunnen zijn.

63

Als uitgangspunt van het te voeren beleid ten aanzien van éénmalige verpakking acht ik, evenals mijn collega van Volksgezondheid en Milieuhygiëne, het gewenst dat de voordelen van het gebruik van éénmalige verpakking zeer zorgvuldig moeten worden afgewogen tegen de nadelen, met name ten aanzien van de afval-, de grondstoffen- en de energieproblematiek.

De ondersteuning van het gebruik van éénmalig fust voor verpakking van de beste kwaliteit appels en peren van het seizoen 1980–1981 valt binnen het selectief gebruik van éénmalige verpakking, gezien de slechte gang van zaken in de fruitteelt en de noodzaak te komen tot een betere presentatie van het Nederlandse fruit. Ons beste fruit dient immers ten minste in een gelijkwaardige concurrentiepositie gebracht te worden met het importfruit, dat steeds in éénmalige emballage is verpakt.

Wegens de genoemde bezwaren tegen gebruik van éénmalige verpakking is bij de toewijzing van de steun dan ook als voorwaarde gesteld dat een toereikende innameregeling ten behoeve van hergebruik tot stand wordt gebracht.

64

De vragensteller citeert de memorie van toelichting niet volledig: in plaats van het «inspelen op gewijzigde maatschappelijke behoeften» luidt de tekst in de memorie van toelichting (blz. 42): «Bovendien moet het hogere onderwijs kunnen blijven inspelen op de sterk veranderde maatschappelijke behoefte aan uiteenlopende bekwaamheden.»

In de weggelaten passage kan een aanwijzing worden gevonden dat de maatschappelijke behoefte gezien wordt als een breed spectrum van opleidingsmogelijkheden tot uiteenlopende bekwaamheden.

Een studieprogramma dat aansluit op de belangstelling, capaciteiten en ambities zal eveneens een groot aantal keuzemogelijkheden moeten bieden. Dat wil zeggen, dat zowel uit het gezichtspunt van de maatschappelijke behoefte aan uiteenlopende bekwaamheden, als uit oogpunt van de voorkeur van de individuele student, een groot aanbod van studiemogelijkheden verzekerd moet zijn. Daaraan voldoen de studieprogramma's aan de Landbouwhogeschool in zeer sterke mate. Daarnaast zijn de studieprogramma's in belangrijke mate de vrucht van intensief overleg van studenten en docenten in de z.g. richtingsonderwijscommissies, waarmede een waarborg is geschapen voor een veelzijdige inbreng in de studieprogramma's.

65

In de Meerjarenafspraak 1981 t/m 1985, die ik met de Landbouwhogeschool heb gemaakt, is afgesproken, dat de Landbouwhogeschool de marginale staf/student-ratio met 5% zal uitbreiden (zij wordt van 20 op 21 gebracht). Door deze extensivering van het onderwijs kan ondanks praktisch gelijkblijvende middelen een groter aantal studenten worden opgevangen. Voor een uitvoerige beschouwing over de taakstelling en middelentoewijzing van de Landbouwhogeschool verwijs ik naar het Algemeen Financieel Schema 1982–1985, dat mijn ambtgenoot van Onderwijs en Wetenschappen heeft aangeboden aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal op 21 november 1980 (stuk nr. 16 491).

66

De bouwcapaciteit van de Landbouwhogeschool kan rechtstreeks uit de begroting worden afgeleid. Voor het begrotingsjaar 1981 is f 5 802 000 beschikbaar, ca. f 1 000 000 meer dan in 1980. De bouwcapaciteit van het hoger landbouwonderwijs is minder rechtstreeks uit de begroting af te leiden en is derhalve voorzien van enige toelichting bij de ontwerp-begroting. Bovendien wordt het bouwbeleid van de Landbouwhogeschool besproken in het Algemeen Financieel Schema 1982–1985.

67

Zoals in antwoord 50 al tot uitdrukking komt, zijn de mogelijkheden, een deel van het areaal fabrieksaardappelen (zetmeelaardappelen) in de Veenkoloniën te vervangen door andere teelten met een gelijkwaardig arbeidsinkomen, zeer beperkt.

De suikerbietenteelt verdient in dit verband enige aandacht. Het Proefstation voor de Akkerbouw en de Groenteteelt in de volle grond (PAGV) en het Landbouw-Economische Instituut (LEI) hebben de afgelopen jaren een factoranalyse-onderzoek uitgevoerd naar de produktiefactoren die de resultaten van de suikerbietenteelt in de Veenkoloniën belemmeren. Het PAGV besteedt thans aandacht aan de mogelijkheden tot verbetering van deze produktie-omstandigheden. Voorts wordt thans veel onderzoek verricht naar de teeltmogelijkheden van droge peulvruchten, in het bijzonder naar verbetering van de opbrengst en oogstzekerheid van veldbonen. Naar verwachting bieden deze eiwitrijke gewassen op wat langere termijn perspectieven voor de Nederlandse akkerbouw. Dit onderzoek is ook van belang voor de Veenkoloniën.

68 en 69

De zin op blz. 49 die handelt over het onderzoek ten aanzien van milieuproblematiek, het welzijn van de landbouwhuisdieren, het energiegebruik en de automatisering wil uitdrukken dat er hard gewerkt wordt om tot verbeteringen en vernieuwingen te komen. Ik ben van mening dat voor elk van de genoemde onderwerpen stellig meer capaciteit zou kunnen worden ingezet als er geen voorrang aan andere problemen zou moeten worden geschonken. In het landbouwkundige onderzoek van mijn departement wordt steeds zorgvuldig de capaciteit per doeleinde afgewogen. Het is zeker niet zo, dat voornoemde onderwerpen een sluitpost zijn. Het tegendeel is het geval, zonder te willen twisten over «de aandacht die nodig is». Gezien de zorgvuldige afweging van belangen acht ik het echter niet juist te stellen dat de onderwerpen «veel te weinig aandacht krijgen», of «veel minder aandacht krijgen dan nodig zou zijn».

70

Ja. Het betreft hier gevallen voorzien in artikel 7, lid 1b, van de Bestrijdingsmiddelenwet 1962 (1975):

«Onze betrokken Minister kan bij beschikking, met redenen omkleed, een toelating als bedoeld in artikel 4 intrekken, indien:

b. blijkt dat zich zodanige schadelijke nevenwerkingen voordoen, dat indien deze bij het toelaten bekend zouden zijn geweest, de desbetreffende toelating achterwege zou zijn gebleven»;

Recente voorbeelden van intrekkingen om genoemde reden zijn o.a. die betreffende de grondontsmettingsmiddelen ethyleendibromide (wegens de mogelijkheid dat bij bewaring van het produkt verontreinigingen ontstaan die carcinogene effecten bij proefdieren teweegbrengen) en dibroomchloorpropan (wegens sterke verdenkingen van carcinogene werking). Van oudere datum is de intrekking van de toelating van organische kwikverbindingen als zaadontsmettingsmiddelen in de consumptiegraanteelt. In dit geval manifesteerde zich «doorvergiftiging» via zaadetende vogels naar roofvogels als gevolg van de gewijzigde zaaimethodiek, waarbij tot in het voor vogels voedselarme seizoen kon worden doorgezaaid. Een soortgelijk voorbeeld is de intrekking van de toelating van een aantal persistente, in dierlijke organismen accumulerende gechloreerde koolwaterstoffen, zoals hexachloorbenzeen, DDT, heptachloor, etc.

71

Bij de vaststelling van de hoogst toelaatbare hoeveelheden van residuen van bestrijdingsmiddelen in of op consumptiegewassen wordt in de eerste plaats rekening gehouden met de maximale hoeveelheid residu in het produkt of in een deel van het voedselpakket, die uit het oogpunt van bescherming van de gezondheid aanvaardbaar is. De in de betreffende beschikking vastgelegde z.g. residutolerantie is een waarde daaronder. Deze betreft namelijk de minimale hoeveelheid residu voortvloeiend uit de voorgeschreven toepassing van het middel, waarbij een voldoende bescherming van het gewas tegen ziekte of plaag wordt verkregen, met inachtneming van de voorgeschreven veiligheidstermijn tussen behandeling en oogst. De residutolerantie is dus als het ware een compromis tussen de eerstgenoemde plafondwaarde en de ideale situatie van afwezigheid van residu. De tolerantiewaarde geldt voor het moment dat het produkt voor de eerste maal voor consumptie beschikbaar komt, in het algemeen bij of direct na de oogst. Bij de vaststelling van de z.g. residutolerantie wordt geen rekening gehouden met de vrijwel steeds voorkomende afname van het residu, na het hiervoor vermelde tijdstip tot het moment van consumptie, als gevolg van bewaring, verwijdering van schillen of buitenste bladeren, etc, wassen en verdere bereiding van het voedsel.

72

Neen: zie antwoord 71.

De Minister van Landbouw en Visserij,
G. J. M. Braks